

Ռ.Գ. Ղարիբյան

«ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԿՐԹԱԿԱՆ ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԸ

Հողվածում հեղինակը ներկայացնում է ուսուցման ժամանակակից կրթական տեխնոլոգիաները, «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման գործընթացում նորարարական կրթական տեխնոլոգիաների ներդրման նշանակությունը, դասավանդման գործընթացում ժամանակակից տեխնոլոգիաները, կիրառության հիմնական սկզբունքները, դասագործընթացների կազմակերպման հիմնական ձևերը, Ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիայում «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման ուղղությամբ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման հեղինակի կողմից կիրառված նորարարական տեխնոլոգիաները:

Առանցքային բառեր. իրավունքի հիմունքներ, հեռավար կրթություն, մանկավարժական տեխնոլոգիա, կրթական տեխնոլոգիա, ուսուցման տեխնոլոգիա, տեխնոլոգիաների արդյունավետություն:

Այսօր «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման գործընթացում նորարարական կրթական տեխնոլոգիաների ներդրումն ունի որոշիչ նշանակություն, նկատի ունենալով, որ ժամանակակից կրթական տեխնոլոգիաները պետք է ուղղված լինեն ապագա մասնագետների իրավագիտակցության զարգացմանը:

Ներկայումս, ուսումնական գործընթացի արդիականացման պայմաններում դասախոսները և ուսանողները կարող են առավել ակտիվ օգտվել հեռավար տեխնոլոգիաներից: Ընդհանուր առմամբ, հեռավար կրթական տեխնոլոգիաները հասկացվում են որպես այնպիսի կրթական միջոցներ, որոնց իրականացման գործընթացը տեղի է ունենում հիմնականում տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական ցանցերի օգտագործմամբ:

Ըստ կրթական ծրագրի՝ առանձնանում են կոմպետենտության հետևյալ բաղադրիչները՝ իմանալ, կարողանալ և տիրապետել: Կոմպետենցիաների ձևավորման հիմք որպես, կծառայի «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի ուսումնասիրությունը, և ձեռք բերված այդ գիտելիքները կօգնեն ուսանողներին բացահայտել իրենց ինտելեկտուալ և ստեղծագործական կարողությունները: Կրթական տեխնոլոգիայի ներքո ընդունված է հասկանալ դասախոսի և ուսանողների փոխկապակցված գործունեություն, որը հիմնված է հատուկ սկզբունքների և կրթության նպատակների, բովանդակության, մեթոդների և միջոցների փոխհարաբերությունների կոնկրետ հայեցակարգի վրա:

Կրթական տեխնոլոգիաները մշակվում են մանկավարժագիտության կողմից և ներմուծվում ուսումնական հաստատությունների մանկավարժական պրակտիկայում, իսկ կրթական գործընթացում կրթական տեխնոլոգիաների կիրառության հիմնական նպատակն է բարձրացնել ուսումնական գործընթացի արդյունավետությունը, զարգացնել ուսանողի անհատականությունը, պրոֆեսիոնալիզմը և սոցիալական հարմարվողականությունը [1]:

Մեր կողմից, ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիայում «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման գործընթացում ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառությունը հիմնված են հետևյալ հիմնական սկզբունքների վրա.

1. «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման տարբերակվածություն և այլընտրանքային տարբերակների առկայություն:

Դա նշանակում է, որ տվյալ առարկայի դասավանդման ոլորտում կան որոշակի տարբեր մոտեցումներ և դրանք գործնականում գործածվում են անձնակողմնորոշիչ և ուսանողակենտրոն տեսանկյունից, որը երաշխավորում է առարկայի դասավանդման անհատականացումը: Դասախոսն աշխատում է յուրաքանչյուր ուսանողի հետ՝ հաշվի առնելով նրա պատրաստվածության մակարդակը, որով նա եկել է ուսումնական հաստատություն, ինչպես նաև նյութը յուրացնելու նրա ընդունակությունները:

Անձնակողմնորոշիչ մոտեցումը երաշխավորում է իրավագիտության դասավանդման անհատականացումը:

2. Ուսանողների ճանաչողական գործունեության ակտիվացման ամենաբարձր մակարդակը: Այստեղ շեշտադրվում է ուսանողի կենսափորձը. նա պետք է ինքնուրույն սովորի, գտնի անհրաժեշտ նյութը և ակտիվորեն մասնակցի ուսումնական գործընթացին: Որպեսզի մասնագիտական եզրույթները բարդ չթվան և ավելի լավ ըմբռնվեն, անհրաժեշտ է ընդլայնել ուսուցանվող նյութի շրջանակն իրական կյանքի իրավիճակներով, որոնց ուսանողը մասնակից կլինի:

3. Դասավանդման գործընթացի մասնակիցների դրական հույզերի վրա հիմնված կրթություն՝ «դասախոս-ուսանող» երկխոսության համագործակցության ձևավորման միջոցով: Դասավանդումը կարող է արդյունավետ լինել միայն դասախոսի և ուսանողի փոխհամաձայնեցված, միմյանց նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքի հիման վրա:

4. Իրավական նորմերի ուսուցման մասնագիտական բազմաստիճան մոդելի ձևավորում: Դա նշանակում է, որ իրավական նորմերի ուսուցումը պետք է լինի փուլային և աստիճանական՝ սկսած մանկությունից, այն պետք է շարունակվի դպրոցում, բուհում և դրանից դուրս:

5. Հետազոտական մեթոդի օգտագործումը դասախոսի և ուսանողի համակարգված գործողությունների գործընթացում: Առարկայի դասավանդման գործընթացում ուսանողը սովորում է օրենքը՝ սահմանելով դրա գործողության նոր համակարգերը և լծակները՝ համակարգելով, ընդհանրացնելով իրավական երևույթները:

6. Դասավանդման ժամանակակից մեթոդների ներդրում, ներառյալ իրավական համակարգերի տեղեկատուների հետ աշխատանքը և այլն:

Խոսելով նոր կրթական տեխնոլոգիաների մասին մանկավարժ-գիտնականները առանձնացնում են հեռավար կրթությունը որպես.

- երկխոսության ուսուցում (քեյս մեթոդ, իրավիճակային խաղ և այլն),
- ուսանողների գիտելիքների համապարփակ գնահատում (միավորային գնահատման տեխնոլոգիաներ) [3]:

Իրավագետ-գիտնականները և պրակտիկ իրավաբաններն առաջարկում են կրթական հետևյալ նորագույն տեխնոլոգիաները՝

- ցանցային տեխնոլոգիաներ, որոնք ապահովում են երկրի առաջատար բուհերի ուսանողների շրջանում ակադեմիական շարժունակություն,
- բուհի և ձեռնարկությունների միջև փոխգործակցության տեխնոլոգիա՝ բազային ամբիոնների ստեղծման միջոցով,
- էլեկտրոնային ուսուցման օգտագործում [3]:

Մեր կարծիքով, «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման գործընթացում էլեկտրոնային և հեռավար տեխնոլոգիաների ներդրումը էապես կարևոր է հայկական կրթության զարգացման ներկա փուլում:

Ներկայումս ուսումնական գործընթացի արդիականացման պայմաններում ուսանողները և դասախոսները կարող են ավելի ակտիվորեն օգտվել հեռավար տեխնոլոգիաներից, քանի որ ուսումնական հաստատությունների հիմնական խնդիրներից է ուսումնական գործընթացը հնարավորինս հետաքրքիր և մատչելի դարձնելը: Ուսանողների համար կարևոր պայման է սեփական տեմպերով սովորելու հնարավորությունը, քանի որ ոչ բոլորը կարող են ներկա գտնվել լսարանային պարապմունքներին և ուսումնական պարապմունքների ժամանակացույցը հնարավոր է ուսանողներին հարմար չլինել:

Հեռավար կրթական տեխնոլոգիաները հասկացվում են այնպիսի կրթական միջոցներ, որոնց իրականացման գործընթացը տեղի է ունենում հիմնականում տեղեկատվական և հեռահաղորդակցական ցանցերի օգտագործմամբ և ուսանողների ու դասախոսի միջև հաղորդակցությունը՝ հեռավորության վրա [2]:

Հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ դասագործընթացի կազմակերպման համար դասախոսներին և ուսանողներին անհրաժեշտ են համակարգչից օգտվելու որոշակի գիտելիքներ և կարողություններ: Այդ կարողությունները պետք է անընդհատ կատարելագործվեն և ձևավորվեն հմտություններ, քանի որ տեխնիկական առաջընթացը կանգ չի առնում: «Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման ժամանակ հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառումը խթանում է դասախոսի մշտական ինքնազարգացումը և ինքնակրթությունը:

Էլեկտրոնային ռեսուրսների հասանելիությունը պետք է բաց լինի ուսանողների համար ցանկացած հարմար ժամանակ, այսինքն՝ դրանք պետք է բաց լինեն շուրջօրյա օգտագործման համար, և ուսանողները կարող են նաև ընտրել ուսուցման տեմպն ու տեղը, ինչը ցույց է տալիս հեռավար ուսուցման այնպիսի կարևոր հատկություններ, ինչպիսիք են՝ հասանելիությունն ու ճկունությունը:

Դասախոսը պետք է հաշվի առնի, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ խումբ ունի ուսուցման իր տեմպը և նախնական գիտելիքների ուրույն մակարդակ, քանի որ ուսումնական հաստատություն մտնելու պահին ուսանողներն ունեն պատրաստվածության տարբեր մակարդակ, որոշակի աշխարհայացք և բարոյական արժեքներ:

Դասախոսը հնարավորություն ունի ուսանողներին բաժանել փոքր ենթախմբերի: Սա հնարավորություն է տալիս նրանց հասանելիություն ունենալ տարբեր բարդության մակարդակ-

ների ուսումնական նյութերին: Այս եղանակով յուրաքանչյուր ուսանողի համար իրականացվում է ուսուցման անհատական կենտրոնացում ուսումնական առարկայի շրջանակներում [4]:

Դասագործընթացների այնպիսի ձևեր, ինչպիսիք են դասախոսությունը, լաբորատոր և ինքնուրույն աշխատանքը, սեմինարը, կարող են իրականացվել հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

Օրինակ, հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ դասախոսությունը կարող է անցկացվել շնորհանդեսի, տեսադասախոսության, վիդեոկոնֆերանսի տեսքով:

Սեմինարը կարող է անցկացվել այնպիսի ձևերով, ինչպիսիք են՝ ֆորումի քննարկումը, տեսահամաժողովը, տեսաբանավեճը և այլն:

Խորհրդատվությունը կարող է իրականացվել անձնական հաղորդագրության, վիրտուալ սենյակի, խմբակային վիդեո խորհրդատվության և այլնի միջոցով: Հեռավար ուսուցման մեջ ինքնուրույն աշխատանքն առաջին հերթին տեղեկատվական համակարգերի, էլեկտրոնային ուսումնամեթոդական համալիրների հետ աշխատանքն է տեղեկատվության որոնումներ իրականացնելու նպատակով և այլն:

Արդյունավետ ենք համարում հեռավար ուսուցման տեխնոլոգիաների ակտիվ գործածումը. ավանդական դասախոսությունների և գործնական պարապմունքների փոխարեն ապահովվում է ուսանողներին ուսումնական և մեթոդական նյութերի հասանելիություն, իսկ ուսանողներն ու դասախոսները միմյանց հետ շփվում են տեղեկատվական և հեռահաղորդակցության ցանցերի միջոցով:

Ուսուցման այս ձևն անհերքելի առավելություն ունի հաշմանդամություն ունեցող ուսանողների համար, ովքեր ցանկանում են կրթություն ստանալ՝ չհեռանալով իրենց աշխատավայրից կամ բնակության վայրից: Դասագործընթացի ժամանակացույցը ներառում է տարեկան ընդամենը երկու հանդիպում՝ քննություններ և թեստեր հանձնելու համար: Ուստի ուսանողը ողջ ուսումնական գործընթացում կարիք ունի դասախոսի հետ շփման և ուսումնական ու մեթոդական նյութերի բաց հասանելիության:

Հեռավար կրթության պարագայում անհրաժեշտ է.

- էլեկտրոնային կրթական ռեսուրսների տվյալների բազայի ստեղծում,
- էլեկտրոնային կրթական միջավայրի կամ հարթակի կառավարում,
- հեռավար ուսուցման տեխնոլոգիաների կիրառմամբ իրականացվող կրթական ծրագրերի աջակցություն,
- ուսուցման բոլոր ձևերում էլեկտրոնային ուսուցման, հեռավար ուսուցման տեխնոլոգիաների ներդրում:

Կրթության մեջ ընթացող մուլտիմեդիա գործընթացների հետ կապված՝ ուսանողները և դասախոսները հնարավորություն ունեն համակարգիչը վերածել շատ մեծ ծավալների տվյալների բազաների հետ աշխատելու հարմար գործիքի, որը պարունակում է ոչ միայն տեքստային ֆայլեր, այլև ձայնային, բարձրորակ պատկերներ և տեսանյութեր:

Մուլտիմեդիա համակարգերը թույլ են տալիս ներդաշնակեցնել դասախոսությունն ուսումնական նյութի ցուցադրման, համակարգչային սիմուլյատորի տեսքով սեմինարի, թեստավոր-

ման համակարգի և բոլոր լրացուցիչ նյութերի հետ մեկ ինտերակտիվ համակարգչային դասագրքի:

Տեխնիկական միջոցների էվոլյուցիան և նոր տեխնիկական միջոցները հնարավորություն են տալիս էապես փոխել տեղեկատվության հետ աշխատանքը: Ժամանակակից ուսանողը գործնականում չի այցելում գրադարան, բավականին հազվադեպ է դասախոսություններ գրում, այնուամենայնիվ, ձեռք է բերում անհրաժեշտ գիտելիքներ: Ուսանողը կարողանում է էլեկտրոնային տարբերակով գտնել անհրաժեշտ ուսումնական նյութը, նրան հասանելի են տարբեր էլեկտրոնային գրադարաններ, որտեղ կարող է գտնել անհրաժեշտ գիրքը, նկարել էջը և կարդալ այն տանը: Այս ամենը դարձնում է ուսուցման գործընթացը մատչելի և հարմար, իսկ ուսանողը գնալով ավելի քիչ ժամանակ է ծախսում անհրաժեշտ տեղեկատվության և ուսումնական նյութի որոնման վրա:

Այժմ իրողություններն այնպիսին են, որ ժամանակակից կապի համակարգերի և վիրտուալ իրականության տեխնոլոգիաների ներդրումը թույլ է տալիս ակտիվ զարգացնել ինչպես ավանդական, այնպես էլ հեռավար կրթությունը՝ դրանք հասցնելով որակապես նոր փուլ:

Ուսուցման գործընթացն առավել արդյունավետ և հետաքրքիր դարձնելու համար մենք ուսումնական գործընթաց ենք ներ մուծում նոր կրթական տեխնոլոգիաներ: Ուսումնական նյութը ներկայացվում է համապարփակ ձևով, որպեսզի ուսանողը կարողանա արագ հասկանալ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ընդհանուր սկզբունքները հեռավար տեխնոլոգիաների կիրառմամբ՝ հաշվի առնելով կարգավորող, կազմակերպչական և մանկավարժական ասպեկտները:

«Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման ուղղությամբ ուսումնական գործընթացը կազմակերպելիս մեր կողմից կիրառվում են նաև այնպիսի նորարարական տեխնոլոգիաներ, ինչպիսիք են՝

- հանդիպումները պրակտիկ մասնագետների հետ, օրինակ՝ իրավապահ մարմինների, պետական մարմինների ներկայացուցիչների և այլն,
- դերային խաղերը (տարբեր կրթական գործընթացներ քաղաքացիական իրավունքի, ընտանեկան իրավունքի, բիզնեսի իրավունքի, մասնավոր միջազգային իրավունքի ոլորտում),
- ոլորտի մասնագետների վարպետության դասերը,
- բանավեճեր կյանքի տարբեր ոլորտներից՝ իրավիրելով գործող փաստաբանների,
- բիզնես հաղորդակցության դասընթացները,
- առցանց կոնֆերանսները:

Հեռավար ուսուցման պարագայում մեր կարծիքով լայն կիրառություն կարող են ստանալ՝ պրոբլեմային ուսուցման, նախագծային, մոդուլային, թղթապանակի, քննադատական մտածողության զարգացման, համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիաները:

Ուսուցման գործընթացն արդյունավետ դարձնելու համար անհրաժեշտ է կրթության ավանդական մեթոդների մեջ ներառել ժամանակակից տեխնիկական միջոցներ և տեխնոլոգիաներ, ինչպես նաև ամենուր օգտագործել էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգեր:

«Իրավունքի հիմունքներ» առարկայի դասավանդման ժամանակակից պահանջները ներառում են նաև տեսական նյութերի պարտադիր լրացումը գործնական օրինակներով: Նորարարական է նաև այն, որ ուսանողներն ավելի շատ ժամանակ են տրամադրում իրավական տեղեկատվության որոնման և դրա համապարփակ վերլուծության վրա, ինքնուրույն աշխատանքին: Ուսանողները պետք է ընկալեն ուսումնական նյութի բովանդակությունը կամ դասախոսի խոսքը, բայց ակտիվորեն արտհայտեն իրենց մտքերն օգտագործելով անհրաժեշտ գիտական տեղեկատվությունը:

Այսպիսով, ուսումնական գործընթացում ժամանակակից տեխնոլոգիաների ակտիվ կիրառումը հանգեցնում է մանկավարժական նոր մոտեցումների, մեթոդների և տեխնիկայի մշակմանը, որոնք դասախոսը պետք է օգտագործի իր գործունեության մեջ, ձևավորի նաև կրթական նոր բարենպաստ միջավայր, ժամանակակից աշխատանք, նկատի ունենալով, որ կառուցվածքային փոփոխությունները տեղի են ունենում հենց մանկավարժական համակարգում:

Գրականություն

1. **Պետրոսյան Հ.Հ.**, Մանկավարժական ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, Հեղինակային հրատարակություն: Եր., 2012. - 564 էջ:
2. **Պետրոսյան Հ.Հ.**, Հեռավար կրթական ծրագրերի որակի ապահովման երաշխիքների հիմնախնդիրը, «Մխիթար Գոշ», No 2, 2009, էջ 119-122:
3. **Бабаян А.В.**, Обеспечение эффективности профессиональной подготовки магистров на основе дистанционных образовательных технологий / А.В. Бабаян // Высшее образование сегодня. № 1. 2016. С. 38-41.
4. **Миэринь Л.А.**, Современные образовательные технологии в вузе: учеб. - метод. пособие / Л.А. Миэринь, Н.Н. Быков, Е.В. Зарукина // СПб.: Изд-во СПбГЭУ, 2015. – 169 с.

Р.Г. Гарибян

СОВРЕМЕННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ПРЕДМЕТА «ОСНОВЫ ПРАВА»

В статье автор представляет современные образовательные технологии, значимость внедрения новаторских образовательных технологий в процессе преподавания предмета «Основы права», основные принципы их применения, основные виды организации учебного процесса, а также инновационные технологии применяемые автором в процессе преподавания в Государственной академии кризисного управления предмета «Основы права».

Ключевые слова: основы права, дистанционное образование, педагогические технологии, образовательная технология, технологии обучения, эффективность технологий

R.G. Gharibyan

**MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF TEACHING THE SUBJECT
«BASICS OF LAW»**

In the article, the author presents the modern educational technologies, the importance of introduction of innovative educational technologies in the teaching process of the “Basics of Law” subject, the main methods of application of modern technologies, forms of course organization. It was also made reference to the innovative technologies, used by the author in the organization of teaching process of “Basics of Law” subject” in Crisis Management State Academy.

Key words: *basics of law, distance learning, pedagogical technologies, educational technology, technology efficiency.*

Ղարիբյան Ռուզաննա Գուրգենի – մանկ. գիտ. թեկնածու, ԷԿԱՄԳԱ մագիստրոս -
անդամ (ՀՀ ՆԳՆ ՃԿՊԱ).

Ներկայացման ամսաթիվը՝ 10.02.2023

Գրախոսման ամսաթիվը՝ 21.02.2023